

ANALIZA LUNII

NR. 7 | OCTOMBRIE 2024

**CENTRUL PENTRU STUDIUL DEZVOLTĂRII
INTERNAȚIONALE ȘI MIGRAȚIEI**

CENTRE FOR THE STUDY OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT AND MIGRATION

Alegerea editorului

Refugiații climatici în Scandinavia: Intersecția dintre securitatea umană și stresul de mediu în Islanda

doctor cercetător Cătălin-Gabriel DONE

Expert în securitate și cooperare nordică

Vicepreședinte al Asociației Experts for Security and Global Affairs (ESGA)

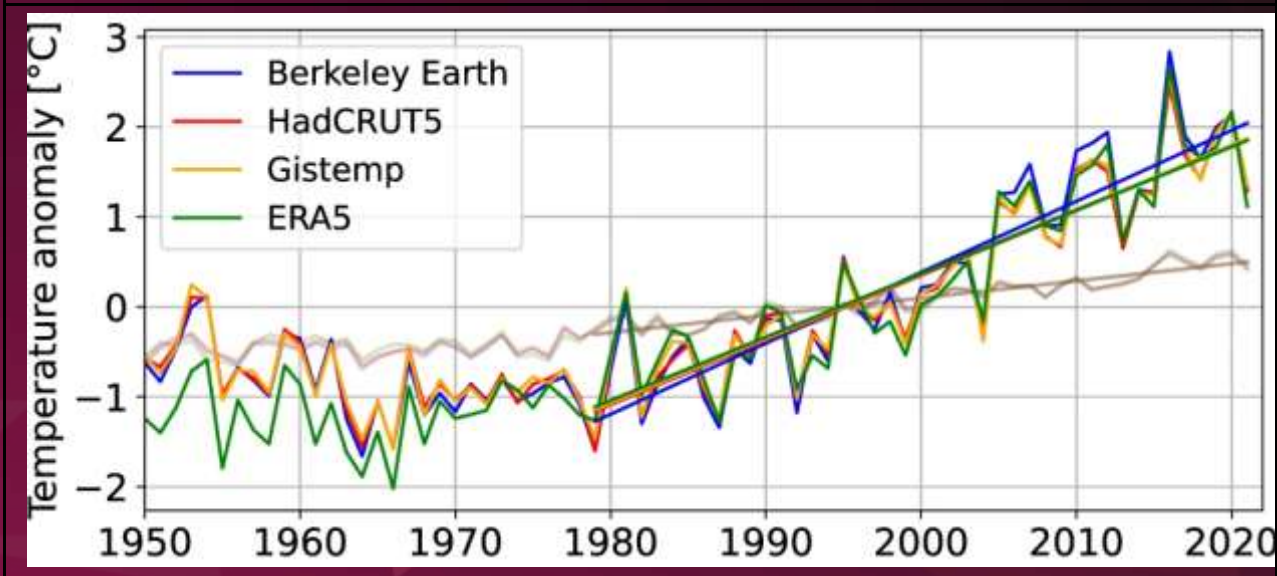
Schimbările climatice reprezintă una dintre cele mai semnificative provocări ale secolului XXI, afectând ecosisteme, economii, relații sociale, societăți umane și pacea globală (Buhaug et al. 2023). Creșterea temperaturilor, modificarea tiparelor meteorologice și creșterea frecvenței fenomenelor meteo extreme reprezintă riscuri considerabile pentru mediu și stabilitatea sistemelor sociale globale. Deși impactul schimbărilor climatice se resimte la nivel mondial, anumite regiuni sunt deosebit de vulnerabile din cauza caracteristicilor lor geografice și de mediu. Regiunea nordică, inclusiv Scandinavia, este una dintre aceste zone care se confruntă cu provocări specifice și tot mai mari legate de schimbările climatice (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies - Climate Centre 2024).

Fragilitatea socio-ecosistemelor din regiunile arctice și nordice

Regiunile arctice și nordice sunt extrem de sensibile la schimbările climatice, Arctica încălzindu-se de peste două ori mai repede decât media globală (Rantanen et al. 2022; Yamanouchi și Takata 2020; Serreze și Barry 2011). Acest fenomen a dus la topirea rapidă a gheții, la reducerea stratului de gheață marină și, în consecință, la creșterea nivelului mării, toate având efecte directe asupra țărilor scandinave precum Norvegia, Suedia, Danemarca și Islanda. Socio-ecosistemele fragile din nordul îndepărtat trec prin transformări dramatice, amenințând biodiversitatea și mijloacele de trai ale populațiilor indigene, cum ar fi comunitatea sámi. Aceste schimbări de mediu prezintă, de asemenea, riscuri semnificative pentru comunitățile de coastă, în special în Islanda, Suedia și Danemarca, unde creșterea nivelului mării sporește probabilitatea eroziunii costiere și a apariției inundațiilor.

În ciuda acestor provocări tot mai mari, țările scandinave s-au evidențiat ca lideri globali în eforturile de atenuare și adaptare la schimbările climatice. Națiuni precum Norvegia, Suedia și Danemarca s-au angajat să atingă obiective ambițioase de reducere a emisiilor de carbon și au făcut investiții semnificative în surse de energie regenerabilă. Islanda, cu resursele sale abundente de energie geotermală, servește drept model global pentru producția de energie verde. Totuși, amploarea crizei climatice necesită nu doar eforturi naționale, ci și o cooperare internațională solidă. Inițiativele globale, precum Acordul de la Paris, sunt esențiale pentru a asigura acțiuni coordonate în combaterea schimbărilor climatice, în special în regiuni vulnerabile precum țările nordice.

Fig. 1. Anomaliile temperaturii medii anuale în Arctica și la nivel global (1950–2021)

Sursa: Rantanen et al. 2022, p.2

Relevanța migrației climatice pentru regiunea nordică: cazul Islandei

Studiul migrației generate de schimbările climatice este deosebit de relevant pentru regiunea nordică, inclusiv pentru Islanda, datorită provocărilor de mediu unice cu care se confruntă aceste țări. În Islanda, topirea ghețarilor și schimbările în regularităților de precipitații și furtuni amenință nu doar infrastructura, ci și productivitatea agricolă și industria pescuitului (Malinauskaite et al. 2022; Eddudóttir, Erlendsson și Gísladóttir 2020; Greipsson 2012; Bjarnason et al. 2021), elemente esențiale pentru economia națională. Acești stresori de mediu ar putea conduce atât la strămutări interne, pe măsură ce oamenii se relochează din zonele afectate, cât și la migrații externe, în contextul în care refugiații climatici caută regiuni mai sigure în sau dincolo de Scandinavia.

Migrația internă din Islanda devine o preocupare tot mai mare pe măsură ce schimbările climatice agravează riscurile naturale, precum inundațiile și eroziunea costieră. Comunitățile de coastă din Islanda, care depind în mare măsură de pescuit și turism, sunt deosebit de vulnerabile la efectele creșterii nivelului mării și ale vremii extreme. Pe măsură ce aceste riscuri se intensifică, există potențial pentru o mișcare semnificativă a populației din zonele rurale și de coastă către centrele urbane, cum ar fi capitala Reykjavik, ceea ce va pune presiune asupra infrastructurii și serviciilor sociale. Dislocarea comunităților generează, de asemenea, consecințe socio-economice negative, inclusiv pierderea mijloacelor de trai și a patrimoniului cultural, lucru ce ar putea agrava inegalitățile sociale din interiorul țării.

Pe de altă parte, migrația externă prezintă, de asemenea, provocări pentru Islanda, deoarece țara ar putea deveni atât o destinație pentru refugiații climatici din alte regiuni, cât și o sursă generatoare de migranți, pe măsură ce islandezii înșiși caută medii de viață mai stabile. Având în vedere locația strategică a Islandei între Europa și America de Nord, aceasta ar putea fi supusă presiunii din partea migranților dislocați de schimbările climatice din alte regiuni arctice și din Atlanticul de Nord. Mai mult, populația mică a Islandei și resursele limitate înseamnă că un aflux de refugiați climatici ar putea pune o presiune suplimentară asupra economiei, locuințelor și serviciilor publice. Abordarea migrației climatice interne și externe va necesita politici cuprinzătoare care să promoveze reziliența și adaptarea durabilă la noii factori de mediu.

Refugiații climatici și securitatea umană

Refugiații climatici, adesea numiți migranți de mediu, sunt persoane nevoite să-și părăsească locuințele din cauza schimbărilor de mediu bruște sau progresive cauzate de schimbările climatice (Baldwin 2020). Deși nu există o definiție formală, acceptată la nivel internațional a refugiaților climatici în conformitate cu legile existente privind refugiații, termenul subliniază numărul tot mai mare de persoane dislocate din cauza factorilor de mediu. În contextul securității umane, migrația indusă de climat reprezintă o sursă de amenințări semnificative. Securitatea umană, un concept vast care cuprinde protecția indivizilor de amenințări la adresa supraviețuirii, mijloacelor de trai și demnității, este deosebit de relevantă atunci când se iau în considerare modurile în care schimbările climatice subminează accesul la resurse, condiții de trai stabile și siguranța generală a populațiilor.

Relația dintre schimbările climatice și migrația forțată este complexă și multidimensională. Așa cum argumentează Louise van Schaik și Tammo Bakker (2017, p.3) în analiza lor, *Climate-Migration-Security: Making the Most of a Contested Relationship*, „deși există o lipsă de cunoștințe precise cu privire la legăturile cauzale dintre schimbările climatice și migrație, amploarea potențială a problemei, combinată cu proiecțiile privind creșterea populației, face imposibil din punct de vedere politic să fie ignorată”. Autorii au mai observat că estimările referitoare la numărul persoanelor care ar putea fi dislocate din cauza schimbărilor climatice variază foarte mult din cauza provocărilor metodologice și a alegerii variabilelor utilizate în proiecții. Cu toate acestea, este clar că populații mari — peste 200 de milioane de oameni care trăiesc în regiuni de coastă vulnerabile și până la 4,4 miliarde care sunt expuși riscurilor de penurie de apă — se confruntă cu riscuri serioase de dislocare. În contextul securității umane, aceste cifre subliniază necesitatea urgentă de a aborda intersecțiile dintre schimbările climatice, migrația forțată și protecția populațiilor vulnerabile (p.3).

Impactul schimbărilor climatice asupra comunităților locale din Islanda

Geografia unică a Islandei face din comunitățile sale locale să fie deosebit de susceptibile la efectele schimbărilor climatice, în special în zonele de coastă și rurale care depind de pescuit și agricultură. Comunitățile de coastă se confruntă cu amenințări imediate din cauza creșterii nivelului mării și a activității crescute a furtunilor, care duc la eroziunea coastului și la deteriorarea infrastructurii vitale. Având în vedere că aceste zone depind în mare măsură de industria pescuitului, schimbările în stocurile naturale de pești cauzate de creșterea variațiilor de temperatură a oceanelor creează incertitudine pentru economiile locale. În plus, comunitățile agricole sunt provocate de noile structuri de precipitații și de riscul de evenimente meteorologice extreme, care pot perturba recoltele și compromite securitatea alimentară. Aceste presiuni de mediu au ridicat îngrijorări semnificative cu privire la sustenabilitatea mijloacelor de trai în aceste regiuni vulnerabile.

Efectele socio-economice ale migrației generate de schimbările climatice sunt complexe și pluri-dimensionale. Modelele de migrație internă au început să apară, cu indivizi care se mută din zonele rurale și de coastă către centrele urbane în căutarea unor oportunități socio-economice mai bune și a siguranței în fața hazardelor climatice. Această migrație poate conduce la depopularea comunităților vulnerabile, ceea ce generează un declin economic și o pierdere a patrimoniului cultural local. În același timp, zonele urbane încep să resimtă o presiune crescută asupra spațiului locativ, a serviciilor și a infrastructurii, ceea ce ar putea agrava, în final, inegalitățile sociale. Schimbările demografice pot crea astfel tensiuni, pe măsură ce resursele devin limitate și populațiile locale se confruntă cu influxul de nou-veniți care caută refugiu în fața schimbărilor climatice.

În plus, migrația externă prezintă propriile sale provocări pentru Islanda. Pe măsură ce schimbările climatice amenință din ce în ce mai mult traiul în anumite zone, islandezii ar putea lua în considerare relocarea în străinătate în căutarea stabilității în regiuni mai puțin afectate de stresul ambiental, în timp ce Islanda devine o destinație pentru refugiații climatici din alte zone afectate. Acest scenariu dual a necesitat măsuri politice și sociale care au transformat paradigma strategiilor de integrare socială, pentru a asigura suport atât pentru populațiile care vin, cât și pentru cele care pleacă.

Implicările socio-economice ale acestor mișcări restructurează peisajul demografic al țării, afectând totul, de la piețele muncii la serviciile sociale, și de la structurile sociale ierarhice la integrarea în comunitatea națională.

Intersecția dintre securitatea umană și stresorii ambientali

Intersecția securității umane și a stresului ambiental în Islanda se manifestă în diverse forme, inclusiv prin vulnerabilitatea nou-veniților și a comunităților locale în fața dezastrelor naturale, a schimbărilor mijloacelor de subsistență și a dislocării în masă a unei populații. Implicațiile acestor schimbări de mediu sunt profunde, afectând nu doar siguranța fizică a rezidenților, ci și stabilitatea lor economică și calitatea generală a vieții. Pe măsură ce efectele schimbărilor climatice devin mai pronunțate în întreaga țară, înțelegerea modului în care acești factori de stres impactează securitatea umană este esențială pentru dezvoltarea de strategii eficiente de adaptare la noul mediu.

Unul dintre cel mai acuti stresori de mediu din Islanda este creșterea frecvenței evenimentelor meteorologice extreme. Frecvența și intensitatea furtunilor, inundațiilor și topirii ghețarilor s-au intensificat, generând riscuri semnificative pentru comunitățile costiere și infrastructură, precum și pentru comunitățile de migranți. Siguranța rezidenților este periclitată, deoarece aceste dezastre naturale pot cauza daune materiale, pot perturba serviciile esențiale și pot amenința viețile oamenilor. În acest context, securitatea umană este strâns legată de sănătatea mediului, deoarece bunăstarea indivizilor și a comunităților depinde de reziliența mediului înconjurător.

Implicațiile economice ale stresului de mediu în Islanda sunt la fel de semnificative. Multe comunități depind de industrii și sectoare economice care sunt extrem de sensibile la variațiile climatice. Pe măsură ce vremea continuă să se încălzească, mijloacele de trai ale celor care depind de aceste industrii sunt puse în pericol. Această situație conduce la insecuritate economică, ceea ce afectează direct securitatea umană, exacerbând sărăcia și limitând accesul la servicii esențiale. În plus, aspectele psihologice și sociale ale securității umane sunt influențate de

stresul de mediu din Islanda. Dislocarea comunităților din cauza evenimentelor legate de climă, împreună cu anxietatea continuă legată de viitorul mediului, pot duce la probleme de sănătate mintală. Astfel, în timp ce rezidenții se confruntă cu pierderea locuințelor sau a mijloacelor de trai, incertitudinea rezultantă poate amplifica sentimentul de insecuritate și vulnerabilitate. În acest context, construirea coeziunii sociale și a rezilienței comunității devine esențială, deoarece rețelele sociale puternice pot oferi suport și resurse persoanelor care se confruntă cu aceste provocări.

În plus, promovarea unei culturi a responsabilității față de mediul înconjurător poate împuternici comunitățile să ia măsuri colective ca răspuns la stresorii de mediu.

În acest context, atât migrația internă, cât și cea externă reprezintă o altă dimensiune a securității umane afectată de stresul de mediu din țară. Pe măsură ce anumite zone devin din ce în ce mai nelocuibile din cauza creșterii nivelului mării și a altor factori legați de climă, rezidenții sunt nevoiți să se relocheze, ceea ce duce la tensiuni sociale crescânde și la pierderea patrimoniului cultural. În plus, având în vedere că Islanda a devenit o destinație pentru refugiați climatici din alte regiuni, presiunea asupra resurselor și infrastructurii locale crește.

Abordarea dinamicilor complexe ale migrației în raport cu stresul de mediu necesită politici cuprinzătoare care să ia în considerare atât nevoile indivizilor dislocați, cât și capacitățile comunităților gazdă. Aceasta implică crearea de strategii care să sprijine integrarea eficientă a noilor sosiri, asigurând în același timp sustenabilitatea comunităților afectate. Implementarea unor măsuri proactive și colaborative va fi esențială pentru a menține coeziunea socială și pentru a promova reziliența în fața provocărilor climatice.

Astfel, pentru a gestiona eficient intersecția dintre securitatea umană și stresul de mediu, Islanda trebuie să adopte o politică proactivă și integrată în elaborarea politicilor. Acest lucru implică nu doar abordarea impacturilor imediate ale schimbărilor climatice, ci și investiții în strategii pe termen lung care să promoveze reziliența, sustenabilitatea și coeziunea socială.

Prin prioritizarea securității umane în cadrul guvernancei de mediu, Islanda își poate îmbunătăți capacitatea de a răspunde provocărilor generate de schimbările climatice, protejând în același timp bunăstarea rezidenților săi. În acest fel, națiunea poate crea un viitor mai sigur și mai sustenabil pentru toți, asigurându-se că intersecția dintre sănătatea umană și sănătatea mediului este recunoscută ca un aspect fundamental al politicii naționale. Această abordare holistică va contribui la construirea unei societăți mai reziliente, capabile să facă față provocărilor climatice și sociale emergente.

Măsuri și inițiative comunitare pentru adaptarea schimbărilor climatice și demografice

În timp ce Islanda se confruntă cu impactul schimbărilor climatice și cu modificările demografice generate de acestea, comunitățile locale își intensifică eforturile pentru a implementa măsuri și inițiative destinate promovării rezilienței și adaptării. Aceste eforturi bazale ale societății sunt cruciale pentru a aborda vulnerabilitățile specifice cu care se confruntă diferitele zone, în special cele care depind de pescuit și agricultură. Inițiativele conduse de comunitate se concentrează adesea pe practici sustenabile, gestionarea resurselor și păstrarea tradițiilor locale, recunoscând că o combinație de abordări vechi și noi este esențială pentru o adaptare eficientă în fața condițiilor de mediu aflate în permanentă schimbare.

O inițiativă notabilă în acest sens este îmbunătățirea practicilor locale de pescuit pentru a asigura sustenabilitatea în contextul schimbării stocurilor naturale de pește. Comunitățile de coastă se implică din ce în ce mai mult în managementul colaborativ al resurselor marine, unde pescarii locali, oamenii de știință și decidenții politici colaborează pentru a monitoriza populațiile de pești și pentru a ajusta cotele de pescuit. Această abordare participativă promovează nu doar practicile de pescuit sustenabile, ci și întărește legăturile comunității și dezvoltă un sentiment de apartenență față de resursele locale. Prin integrarea cunoștințelor tradiționale cu datele științifice, aceste comunități pot răspunde mai eficient la impacturile schimbărilor climatice asupra ecosistemelor marine.

Pe lângă aceste practici sustenabile, comunitățile agricole islandeze implementează tehnici inovatoare pentru a se adapta la schimbările climatice. Acest lucru presupune adoptarea culturilor rezistente la climă și practicilor de gestionare a solului care îmbunătățesc fertilitatea și reduc vulnerabilitatea la vreme extremă. Fermierii apelează din ce în ce mai mult la tehnologie pentru a monitoriza condițiile meteorologice și sănătatea solului, ceea ce le permite să ia decizii informate cu privire la semănare și recoltare. În plus, atelierelor și sesiunile de formare conduse de comunitate ajută la împărtășirea cunoștințelor despre aceste practici, împuternicind fermierii locali să se adapteze și să prospere în ciuda provocărilor generate de schimbările climatice.

Tradițiile locale joacă și ele un rol semnificativ în procesul de adaptare la schimbările climatice, deoarece adesea încorporează practici sustenabile care s-au perpetuat și au evoluat de-a lungul generațiilor. De exemplu, metodele tradiționale de agricultură din Islanda, care pun accent pe pășunatul rotativ și cultivarea mixtă, pot contribui la reziliența agriculturii locale în fața variabilității climatice. Prin revigorarea și încorporarea acestor metode tradiționale, comunitățile sporesc biodiversitatea și îmbunătățesc sănătatea solului, creând un sistem agricol mai sustenabil, mai bine echipat pentru a face față provocărilor climatice.

Încorporarea tradițiilor locale în strategiile de adaptare nu este benefică doar pentru comunitățile indigene din Islanda, aceasta jucând un rol crucial și în sprijinirea migranților care sosesc din diverse medii externe Islandei. Pe măsură ce noii rezidenți vin din regiuni cu practici agricole diferite, circumstanțe socio-economice și valori culturale diferite, tradițiile locale pot servi ca o punte, facilitând integrarea și promovând înțelegerea reciprocă. Prin implicarea migranților în practici tradiționale, cum ar fi pășunatul rotativ sau cultivarea mixtă, comunitățile pot crea oportunități pentru schimbul de cunoștințe și dezvoltarea abilităților, ajutându-i pe nou-veniți să se adapteze la noul lor mediu, contribuind în același timp la reziliența comunității locale.

Trebuie menționat aici faptul că migranții sosesc adesea cu perspective unice asupra democrației și guvernării, modelate de experiențele lor în țările de origine. În contrast cu cadrul liberal constituțional bine stabilit din Islanda, unii migranți pot aduce viziuni alternative asupra organizării comunității și proceselor de luare a deciziilor. Prin implicarea acestora în inițiative conduse de comunitate, bazate pe tradiții locale, comunitățile islandeze pot demonstra valoarea guvernancei participative și importanța colaborării. Această implicare nu numai că încurajează migranții să devină membri activi ai societății, dar îmbogățește și peisajul cultural local, deoarece perspectivele diverse contribuie la un dialog comunitar mai inclusiv și vibrant.

Concluzii generale

Intersecția dintre securitatea umană și stresul ambiental în Islanda reprezintă o provocare critică care necesită o atenție urgentă. Pe măsură ce schimbările climatice continuă să exacerbeze frecvența și intensitatea evenimentelor meteorologice extreme, siguranța și bunăstarea comunităților locale sunt din ce în ce mai amenințate. Decidenții politici trebuie să recunoască faptul că securitatea umană este strâns legată de sănătatea mediului; prin urmare, strategii eficiente de pregătire și răspuns la dezastre sunt esențiale pentru a proteja rezidenții împotriva impactului dezastrelor naturale și pentru a le asigura siguranța generală.

În plus, implicațiile economice ale stresului de mediu nu pot fi neglijate. Având în vedere că comunitățile locale depind de industrii precum pescuitul și agricultura, instabilitatea economică rezultată din variabilitatea climatică amenință mijloacele de trai și amplifică sărăcia. Abordarea acestor dimensiuni economice necesită o perspectivă holistică care integrează gestionarea durabilă a resurselor cu inițiativele care susțin comunitățile afectate. Prin investirea în măsuri de consolidare a rezilienței, Islanda poate proteja mai bine cetățenii săi de repercusiunile socio-economice ale stresului ambiental.

În cele din urmă, pe măsură ce dinamica migrației interne și externe se schimbă din cauza factorilor legați de climă, nevoia de politici cuprinzătoare care să ia în considerare complexitatea securității umane devine primordială. Potențiala deplasare a comunităților și aflusul de refugiați climatici necesită o planificare și o coordonare atentă pentru a ne asigura că atât migranții, cât și populațiile locale pot prospera. Prin adoptarea unui cadru de politici integrate care prioritizează securitatea umană alături de guvernarea ambientală, Islanda poate promova un viitor sigur și durabil, asigurând protecția bunăstării tuturor rezidenților în fața provocărilor ambientale continue.

Bineînțeles, abordarea și experiența Islandei în gestionarea intersecției dintre securitatea umană și stresul climatic oferă câteva lecții valoroase pentru alte națiuni, în special în modul în care țara integrează migranții climatici sau gestionează deplasarea climatică și sprijină reziliența comunităților. O concluzie cheie este accentul pus de Islanda pe sustenabilitate și pe echilibrul dintre practicile tradiționale și inovație. Prin integrarea ambelor în dezvoltarea locală, Islanda promovează un sentiment de responsabilitate comună pentru resursele naturale și împuternicește comunitățile să se adapteze la schimbările de mediu. Acest model ar putea servi drept un ghid pentru alte țări confruntate cu migrarea sau deplasarea induse de climă, unde practicile agricole durabile și utilizarea energiei regenerabile joacă un rol central în ajutarea migranților să se integreze în comunitățile gazdă și să contribuie semnificativ la economiile locale.

Un alt aspect al experienței Islandei de la care am putea învăța este accentul puternic pus pe luarea deciziilor la nivel comunitar. Comunitățile locale joacă un rol activ în gestionarea resurselor și adaptarea la mediu, asigurându-se că soluțiile se pliază pe nevoile și vulnerabilitățile lor specifice. Pentru migranții climatici care sosesc în Islanda, această guvernare participativă oferă o cale de a deveni parte a comunității și oferă un cadru pentru strategii de adaptare incluzive.

În concluzie, migrația climatică a devenit o realitate urgentă în lumea de astăzi, deoarece stresorii de mediu, cum ar fi creșterea nivelului mării, evenimentele meteorologice extreme și lipsa resurselor, forțează din ce în ce mai mulți oameni să-și părăsească casele. Ca răspuns, există o nevoie stringentă de politici sociale și economice cuprinzătoare care să abordeze atât provocările imediate, cât și pe cele pe termen lung generate de strămutarea și migrarea induse de climă. Aceste politici trebuie să faciliteze nu doar integrarea migranților în noile comunități, ci și să se concentreze pe reducerea presiunilor de mediu care generează migrația. Investind în dezvoltarea durabilă, promovând reziliența și încurajând guvernarea incluzivă, putem oferi societăților noastre mecanismele esențiale pentru gestionarea fenomenului complex și în creștere al migrației climatice.

Bibliografie

- Baldwin, W. A. 2020. 'Climate Change Refugees'. In *International Encyclopedia of Human Geography*, 275–79. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.11000-5>.
- Bjarnason, Thoroddur, Aileen Stockdale, Ian Shuttleworth, Marco Eimermann, and Mark Shucksmith. 2021. 'At the Intersection of Urbanisation and Counterurbanisation in Rural Space: Microurbanisation in Northern Iceland'. *Journal of Rural Studies* 87 (October):404–14. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.09.009>.
- Buhaug, Halvard, Tor A. Benjaminsen, Elisabeth A. Gilmore, and Cullen S. Hendrix. 2023. 'Climate-Driven Risks to Peace over the 21st Century'. *Climate Risk Management* 39:100471. <https://doi.org/10.1016/j.crm.2022.100471>.
- Eddudóttir, Sigrún Dögg, Egill Erlendsson, and Guðrún Gísladóttir. 2020. 'Landscape Change in the Icelandic Highland: A Long-Term Record of the Impacts of Land Use, Climate and Volcanism'. *Quaternary Science Reviews* 240:106363. <https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2020.106363>.
- Greipsson, Sigurdur. 2012. 'Catastrophic Soil Erosion in Iceland: Impact of Long-Term Climate Change, Compounded Natural Disturbances and Human Driven Land-Use Changes'. *CATENA* 98:41–54. <https://doi.org/10.1016/j.catena.2012.05.015>.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies - Climate Centre. 2024. 'New Studies: Scandinavia Freeze Less Likely, Black Sea Storm-Intensity More so, with Climate Change'. 2024. <https://www.climatecentre.org/13261/new-wwa-studies-scandinavia-freeze-less-likely-black-sea-storm-intensity-more-so-with-climate-change/>.
- Malinauskaite, Laura, David Cook, Brynhildur Davíðsdóttir, Mehdi Pasha Karami, Torben Koenigk, Tim Kruschke, Helga Ögmundardóttir, and Marianne Rasmussen. 2022. 'Connecting the Dots: An Interdisciplinary Perspective on Climate Change Effects on Whales and Whale Watching in Skjálfandi Bay, Iceland'. *Ocean & Coastal Management* 226:106274. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2022.106274>.
- Rantanen, Mika, Alexey Yu. Karpechko, Antti Lipponen, Kalle Nordling, Otto Hyvärinen, Kimmo Ruosteenoja, Timo Vihma, and Ari Laaksonen. 2022. 'The Arctic Has Warmed Nearly Four Times Faster than the Globe since 1979'. *Communications Earth & Environment* 3 (1). <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>.
- Schaik, Louise van, and Tammo Bakker. 2017. 'Climate-Migration-Security': Clingendael Institute. JSTOR. <http://www.jstor.org/stable/resrep17344>.
- Serreze, Mark C., and Roger G. Barry. 2011. 'Processes and Impacts of Arctic Amplification: A Research Synthesis'. *Global and Planetary Change* 77 (1–2): 85–96. <https://doi.org/10.1016/j.gloplacha.2011.03.004>.
- Yamanouchi, Takashi, and Kumiko Takata. 2020. 'Rapid Change of the Arctic Climate System and Its Global Influences - Overview of GRENE Arctic Climate Change Research Project (2011–2016)'. *Polar Science* 25:100548. <https://doi.org/10.1016/j.polar.2020.100548>.